

Sağlığın Korunması, Yükseltilmesi ve Sağlık Politikaları

-3-

SAĞLIĞI BELİRLEYEN FAKTÖRLER

Yrd. Doç. Dr. Figen Işık Esenay

Ankara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği

Sağlığın belirleyicileri

- İnsan sağlığı, biyolojik faktörlerin yanı sıra sosyal, ekonomik ve çevresel faktörlerden de etkilenmektedir.
- Bu faktörlere **sağlığın belirleyicileri** denilmektedir

Etkiler

- Bir durum, sağlığa negatif yada pozitif anlamda direkt etkileyebilir. (Dolaysız-Direkt Etki)
- Yada sağlığın belirleyicilerinden dolaylı olarak etkilenir. (Dolaylı etki)

SAĞLIĞI ETKİLEYEN TEMEL FAKTÖRLER

Faktörler

- Beslenme
- Yavaşlamış (sedanter) yaşam tarzı
- Kronik stres
- Yıkıcı alışkanlıklar
- Çevre kirliliği
- İç kirlilik
- Genetik
-

1. Bireysel (biyolojik)

- Yaş
- Cinsiyet
- Genetik
- Hormonel
- Metabolik ...

2.Yaşam tarzı

- Aile yapısı,
- eğitim,
- meslek,
- işsizlik,
- gelir,
- risk algılama düzeyi,
- beslenme,
- içki,
- sigara tüketimi
- spor(fiziksel aktivite),
- kendini gerçekleştirme,
- ulaşım

3.Çevresel faktörler

ÇEVRE SAĞLIĞINI BOZAN DURUMLARDA İLİNİZDE BAŞVURULACAK KURULUŞLAR

- BELEDİYELER
- İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ
- ÇEVRE VE ORMAN İL MÜDÜRLÜĞÜ
- HALK SAĞLIĞI LABORATUVARI
- TARIM İL MÜDÜRLÜĞÜ
- EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ

Fiziksel Çevre

- Sıcaklık, soğuk,
- Işın, travma,
- İçme ve kullanma suyu,
- İklim şartları,
- Hava ve su kirliliği,
- Konut durumu,
- Çalışma koşulları,
- Gürültü, duman,
- Ulaşım,
- Alan kullanımı,
- Yerel çevre özellikleri
- Kimyasal etkenler:
Zehirler, Atıklar
- Biyolojik etkenler:
Mikroorganizmalar,
asalaklar, mantarlar
- Temel madde
eksiklikleri: vitaminler,
aminoasitler veya yağ
asitleri

4.Sosyal Çevre

- Kültür
- Ekonomi
 - Fakirlik ve göç gibi
- Sosyal destek ağları,
- Toplum/kültür katılımı

- Psikolojik etkenler: stres

5.Kamu Hizmetleri

- Sağlık hizmetlerine erişim ve sağlık hizmetlerinin niteliği,
- Eğitim hizmetleri,
- Çocuk bakımı,
- Sosyal hizmetler,
- Konut yardımı/ boş-zaman/ istihdam/ sosyal güvenlik hizmetleri,
- Kamu ulaştırma hizmetleri,
- Diğer sağlıkla ilgili hizmetler,
- Sivil kuruluş ve hizmetler

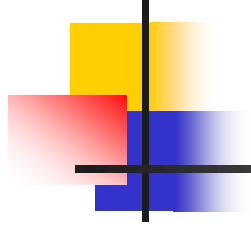

6.Kamu Politikaları

- Ekonomik/sosyal/çevre/sağlık gelişmeleri,
- yerel ve ulusal öncelikler,
- politikalar,
- programlar,
- projeler

SAĞLIĞI ETKİLEYEN TEMEL FAKTÖRLER

Biyolojik	Bireysel/Ailevi durumlar ve Yaşam Tarzı	Sosyal çevre	Fiziksel çevre	Kamu hizmetleri	Kamu politikası
<ul style="list-style-type: none">■ Genetik■ Cinsiyet■ Yaş	<ul style="list-style-type: none">■ Aile yapısı■ Eğitim■ Meslek■ İşsizlik■ Gelir■ Risk algılama düzeyi■ Beslenme■ Alkol■ Sigara■ Fiziksel Egz.■ Kendini gerçekleştirme■ Ulaşım	<ul style="list-style-type: none">■ Kültür■ Ayrımcılık (sosyal dışlanma)■ Sosyal destek ağları■ Toplum/kültür katılımı	<p>Hava, su, konut durumu, çalışma koşulları, gürültü, duman, kamu güvenliği, sivil dizayn, alışveriş yapılan yerler (yerleşim/oran/nitelik), iletişim ve ulaşım, alan kullanımı, katı atıklar, yerel çevre özellikleri</p>	<p>Kamu Hizmetleri Sağlık hizmetlerine erişim ve sağlık hizmetlerinin niteliği, çocuk bakımı, sosyal hizmetler, konut yardımı/ boş-zaman/ istihdam/ sosyal güvenlik hizmetleri, kamu ulaştırma hizmetleri, diğer sağlıkla ilgili hizmetler, sivil kuruluş ve hizmetler</p>	<p>Kamu Politikası Ekonomik/ sosyal/çevre/ sağlık gelişmeleri, yerel ve ulusal öncelikler, politikalar, programlar, projeler</p>

1. Biyolojik Faktörler ve Genetik

Genetik ve sağlığı geliştirme

- İnsanın doğuştan var olan yeteneklerinin, bazı davranış ve hastalıklara yatkınlığının tanımlanabileceği öngörülmektedir.
- hastalıkların moleküler tanısının kolaylaşacağı,
- prenatal tanının daha yaygın ve etkili olarak kullanılabilceği,
- Doğum öncesi de uygulanabilecek gen tedavisi yöntemlerinin geliştirilebileceği,
- hastalıklara karşı yatkınlığın erken dönemlerde belirlenebileceği düşünölmektedir.
- Böylece, genom projesi ile çocukları etkileyen ve kalıtımla geçen hastalıkların, özellikle tek gen hastalıklarının ve doğumsal bozuklukların belirlenmesi ve tedavisi ile ilgili yeni bilgilere ulaşılması ve yeni genetik testlerin hızla gelişmesi olasılığı artmaktadır.

Hemşirelikte Mesleki Sorumluluklar

- Genetik ve genomik bilimine ilişkin bireye verilen bakımı etkileyebilecek kendi değer ve tutumlarının farkında olmak
- Genetik ve genomik ile ilgili bilgilendirilmiş karar verme, eylemlerde gönüllülük ve otonomi haklarını savunmak

Mesleki Uygulamalar

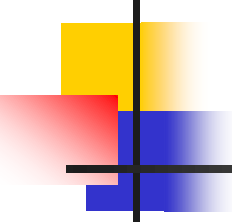
- Genomik bilgi ve teknolojilere ilişkin etnik, soysal, kültürel, dinsel, yasal, mali ve sosyal konuları tanımak
- Tüm bireylerin özerklik, genetik ve genomik ile ilgili bilgilendirilmiş/aydınlatılmış karar verme, eylemlerinde gönüllülük haklarını etkileyen/engelleyebilen konuların tanımlanmak
- Bireylerin karar vermelerini kolaylaştırmak ve desteklemek için bireylere doğru, uygun ve güncel genetik ve genomik bilgi, kaynak, hizmet ve/veya teknolojileri sağlanmak.

Cinsiyet ve sağlık

- Sağlık hizmetlerinde toplumsal cinsiyet temelli yaklaşımın uygulanabilmesi için kadın ve erkeklerde görülen sağlık sorunları ve sağlık hizmeti gereksinimleri arasında ne tür farklılıkların bulunduğu ve bunların sağlık hizmetlerinin sunumunda nasıl karşılanabileceğinin belirlenmesi gerekmektedir.

Kadın ve erkeklerdeki hastalık ve ölüm örüntüleri belirgin farklılıklar göstermektedir.

- Bir çok toplumda, özellikle az gelişmiş ülkelerde kadınlar erkeklere göre daha fazla hastalık ve sakatlık yaşamaktadırlar.
- Özellikle gelişmiş ülkelerde olmak üzere dünyada bir çok ülkede kadınların yaşam beklentisi erkeklere göre daha yüksektir.
- Kadınlar hemen hemen bütün ülkelerde yaşlı nüfusun çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Biyolojik cinsiyetin sağlık ve hastalık üzerine etkileri

- Yaşam süreci boyunca hem kadın hem de erkekler cinsiyete özel hastalıklar açısından risk taşımaktadırlar.
 - Kadınlar serviks ve meme kanseri için tarama
 - Erkekler prostat ve testis kanseri
- Ancak kadın ve erkeğin üreme ile ilgili hastalık yükleri incelendiğinde, kadınlar üreme sağlığı sorunlarını erkeklerden çok daha fazla yaşarlar ve bu duyarlılık üreme çağında (15-49 yaş) daha da artar.

Cinsiyet

- Kalp hastalıkları, erkeklerde kadınlara kıyasla on yıl daha erken ortaya çıkmaktadır.
- Bağışıklık sistemi, kadınların enfeksiyonlara karşı daha dirençli olmalarını sağlamaktadır.
- Diyabet gibi oto-immün hastalıklar erkeklerle kıyasla kadınlarda yaklaşık 2.7 kat daha fazla görülmektedir.
- Erkeklerden kadınlara HIV bulaşma riski iki kat daha fazladır.

Eşitlik

- Kadınlara ve erkeklere aynı sağlık hizmetlerinin sunulmasından ziyade sunulan hizmetin biyolojik ve toplumsal cinsiyet gereksinimlerine ve hakkaniyet ilkelerine uygun olmasını ifade etmektedir

Herkese eşit hizmet, gereksinimi olana daha fazla hizmet.

Sağlık hizmetlerinde toplumsal cinsiyet yaklaşımı;

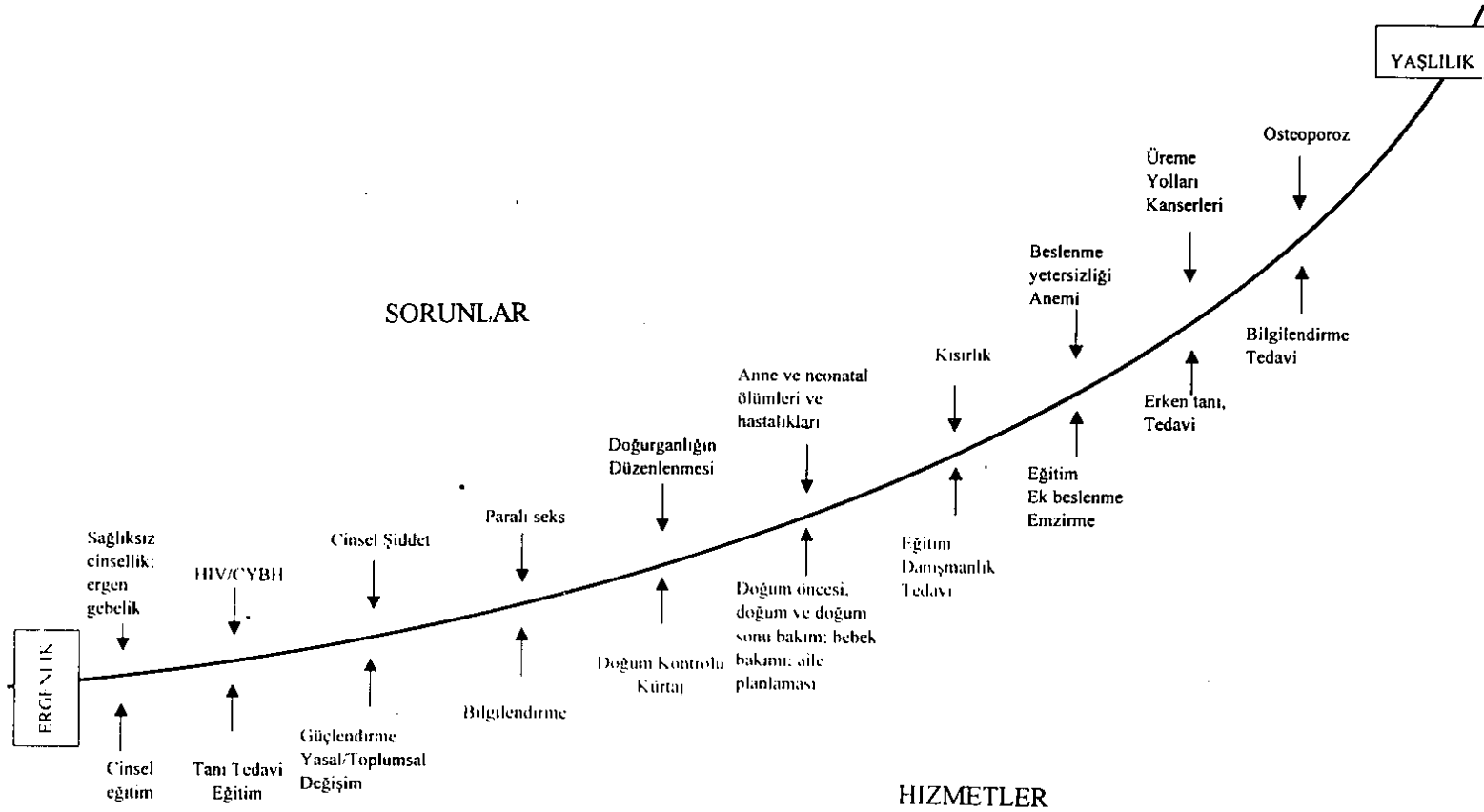
- Birincisi, kadınların erkeklere kıyasla biyolojik gereksinimleri yanında sosyo – kültürel koşullarından kaynaklanan toplumsal cinsiyet gereksinimleri de dikkate alınmalıdır.
- İkincisi, kadınlar ve erkekler arasındaki sağlık ve hastalık durumu, sağlık davranışları ve sağlık arayışlarındaki farklılıklar dikkate alınmalıdır.

Biyolojik faktörler ve Yaş

- Doğum öncesi, doğumdan ölüme kadar olan süreçte çeşitli sağlık riskleri vardır.
- Gebelik
- Bebeklik
- Çocukluk
- Ergenlik
- Yetişkinlik
- Yaşlılık

Üreme sağlığı sorunları ve hizmetler

2. Bireysel/ailevi durumlar ve yaşam tarzı

- Aile yapısı sağlığın belirleyicileri arasında yer almaktadır.
- Aile nedir?
- Toplumdaki ve dünyadaki değişimler aileyi nasıl etkilemektedir?

Aile Tipleri

1. Büyük aile

Kırsal Kesimde

Kök aile

Birleşik aile

Geleneksel geniş aile

2. Küçük aile

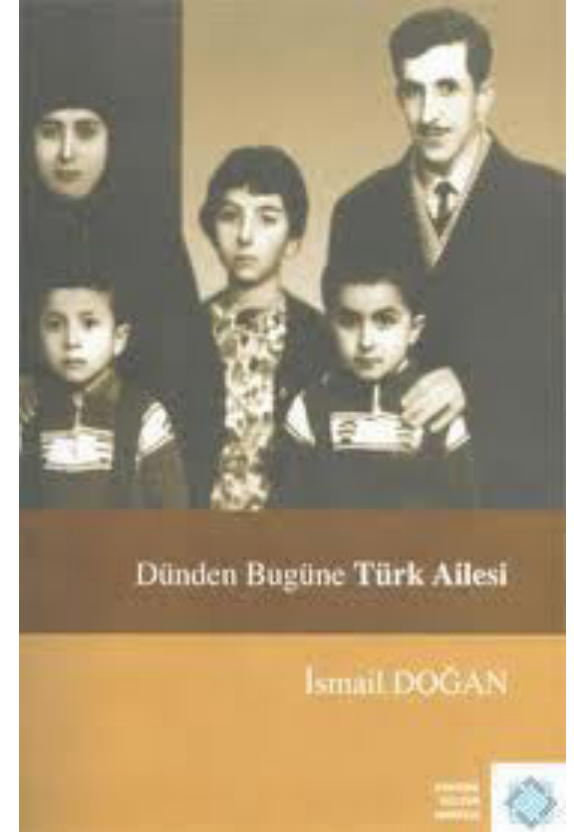
■ Kentsel kesimde

Çekirdek aile

Parçalanmış aile

Tamamlanmamış aile

Geçiş ailesi, kasaba ve gecekondualarda büyük aile özelliklerini koruyan küçük aile özelliklerini özümsemeye çalışan aile tipidir.

Ailenin görevleri

Aile çeşidine bakılmaksızın ailenin temel görevleri

- Biyolojik görev
- Ekonomik görev
- Koruyuculuk görevi
- Eğitim görevi

Ailenin sağlığa ilişkin fonksiyon ve görevleri,

- Yeterli beslenme, barınma giyinme
- Sağlığa uygun fiziksel ev ortamı yaratma
- Sağlığa uygun psiko-sosyal ev ortamı
- Kişisel hijyen için kaynak sağlama
- Sağlığın yükseltilmesi
- Sağlık ve hastalıkta karar verme

Ailenin sağlığa ilişkin fonksiyon ve görevleri,2

- Sağlık bakım hizmetlerini arama sağlama
- Hastalıkta tedavi bakım hizmetlerini saptama
- İlaç kullanımını denetleme
- Rehabilitasyonu sağlama
- Toplum sağlığı ile ilgilenme
- Sağlıkla ilgili kültürel özellikleri gelecek kuşaklara aktarma

Sağlıklı aile tanımı

1.Tanım: Bir bütün olarak kendisinin ve üyelerinin gereksinimlerini karşılayabilen aile.

2.Tanım: Uyum sağlama,birliktelik, gelişme,sevgi-bağlılık ve karar verme özelliklerinde birleşme gösteren aile sağlıklı aile olarak tanımlanır.

Aile sağlığı

İçten ve dıştan gelen aileyi etkileyen tüm faktörlere karşı, bir bütün olarak ve en üst düzeyde dinamik bir şekilde fonksiyon görmesidir.

Ailenin sağlık açısından sahip olması gereken özellikler

1. Sahip olduğu ve olması gereken sağlık ve hastalık bilgisi
2. Sağlık sorunlarını çözüme komplikasyonlarla baş etme yeteneği ve olanakları
3. Sağlık alışkanlıklarının olumlu ve yeterli olması
4. Ailenin çevre ile etkileşimi

Ailenin sağlık açısından sahip olması gereken zellikler

5. Stres ve kriz durumları ile baş etme yeteneği
6. Ailenin yaşam rnts
7. Toplumsal kaynaklara ilişkin bilgisi ve bunları kullanma yetisi
8. Ait olduğu toplumun yaşamına katılması
9. Sağlık ve sağlık hizmetlerine ilişkin olumlu tutumu

Aile bu özelliklere sahip olduğunda

- Biyolojik
- Sosyokültürel
- Ekonomik
- Psikolojik
- Eğitim fonksiyonlarını sürdürür

Kültür

- Kültür, bir grup insan tarafından öğrenilen, paylaşılan, nesilden nesile aktarılan değerler, inançlar, tutum ve davranışlar, örf ve adetler olarak tanımlanmaktadır

Tıbbi antropoloji

- Tıbbi antropoloji, hastanın davranışında çevrenin, kültürün etkisi nedir? sorusuna yanıt arar.
- Yani, antropolojinin sağlık ve kültür ilişkisi üzerinde çalışan bu alanı olaya “kültürel” bir katkı sağlamaktadır.
- Tıbbi Antropoloji, Sosyal Antropolojinin bir alt dalıdır.
- Sosyal Antropoloji, kültürleri inceleyen bir bilim dalıdır.

Kültür

- Kültür, bir toplumun yaşama biçimidir. Kültür bir toplumun üyelerinin düşüncelerini, davranışlarını, ibadetlerini, giyimlerini, evlenme ve gıda hazırlamalarını, hastalarını tedavi ettirmelerini, ölülerini nasıl gömdüğünü gösteren unsurların tümüdür.
- Bundan dolayı kültürü anlamak bireyin sağlık değerleri, inançları, davranışlarını anlamanın temelini oluşturur.

Kültür

- Bir toplumun yaşama biçimi
- İnsanın sağlık algısını etkiler.
- Sosyokültürel hastalıklar kadar, organik hastalıklar da, kültür kaynağından gelen faktörlerin etkisi altındadır.
- Sağlık, sıklıkla kültürel uygulamalar tarafından da belirlenir.

- Geleneksel uygulamaların sağlığa etkisi var mıdır?

- NASIL?

Kültürün sağlığa etkileri

- Toplumun kültüründe var olan geleneksel uygulamalar, adet, görenek ve yaşam biçimleri sağlığa,
 - 1. yararlı olabilir
 - 2. zararlı olabilir
 - 3. nötr olabilir

Geleneksel uygulamalar

Geleneksel uygulamalar yaşanılan dönemde sorun yada gereksinimlere yönelik ihtiyaçtan doğmuştur.

O zaman neden hala uygulanmaktadır?

Kültürün sağlığa etkileri

- İnsanlar geleneksel uygulamaları sadece inanç ve gelenek olduğu için uygulamazlar.
- Bu uygulamaları, toplum ve birey için bir anlam ifade ettiği sürece yaşatırlar,
- Zambiya'da kırsal kesimde yaşayan kadınların hastanede doğum yapmak istememelerine sebep olarak, hastanede plasentaya yönelik geleneksel uygulama yapılmadığını göstermişlerdir

Kültürel etki

- Bazı uygulamalar ise kişinin sağlığına dolaylı zararlar vermektedir.
- Örneğin doğumdan sonra bebeğin beslemek için 3-5 ezan sonra emzirilmesi bebekte hipoglisemiye neden olmakta; sonuçla gelişen hipoglisemik durum beyin dokusuna zarar vermektedir.

Kültürel etki

- Örnek doğum sonu dönemde kadına şerbet, boza, pekmez içirilmesi hem kadının direncini artırmakta hem de sütün çoğalmasını sağlamaktadır.
- Yenidoğan bebeğin kırk gün dışarıya çıkarılmaması ve bebeğin kimseye gösterilmemesi de enfeksiyona duyarlı olan yenidoğan bebeğin enfeksiyonlardan korunması açısından yararlı bir uygulamadır

SAĞLIK VE HASTALIĞI ETKİLEYEN KÜLTÜREL FAKTÖRLER

- Ekonomik durum
- Aile Yapısı
- Cinsiyet Roller
- Evlilik Örüntüleri
- Cinsel Davranış
- Önleyici Örüntüleri
- Nüfus Politikası
- Hamilelik ve Doğum uygulamaları
- Vücut İmajındaki Değişmeler
- Beslenme
- Giyinme
- Kişisel Hijyen
- Konut Düzenlemeleri
- Genel Sağlık Düzenlemeleri
- Meslekler
- Din
- Alışkanlıklar
- Kültüre Bağlı Stres
- Göçmen Statüsü
- Madde Kullanımı
- Boş Zaman Alışkanlıkları
- Ev Hayvanları ve Kuşlar
- Kendi Kendini Tedavi Stratejileri Ve Terapiler

- 3.Sağlığı belirleyen çevresel faktörler

Çevre kirliliği

- İnsanı ve diğer canlıları olumsuz yönde etkileyecek, yok edecek çevre koşullarıdır.

Çevre Sağlığı

İnsanın içinde yaşadığı çevresinde bulunan ve sağlığa zararlı etkiler yapan ya da yapabilme durumunda olan tüm koşulların düzeltilmesi işidir.(DSÖ)

Çevre sağlığı

- İnsanı ve diğer canlıları canlılıklarını sağlıklı sürdürme yönünde etkileyecek çevre koşullarını sağlama çalışmaları

Holistik (Bütüncül) yaklaşım

- İnsan yaşamı bütündür
- İnsan çevresiyle bütündür
- Sağlık hizmeti ekip işidir
.....interdisipliner
.....multidisipliner
- Sağlık hizmeti koruyucu ve tedavi edici
diye ikiye ayıramaz

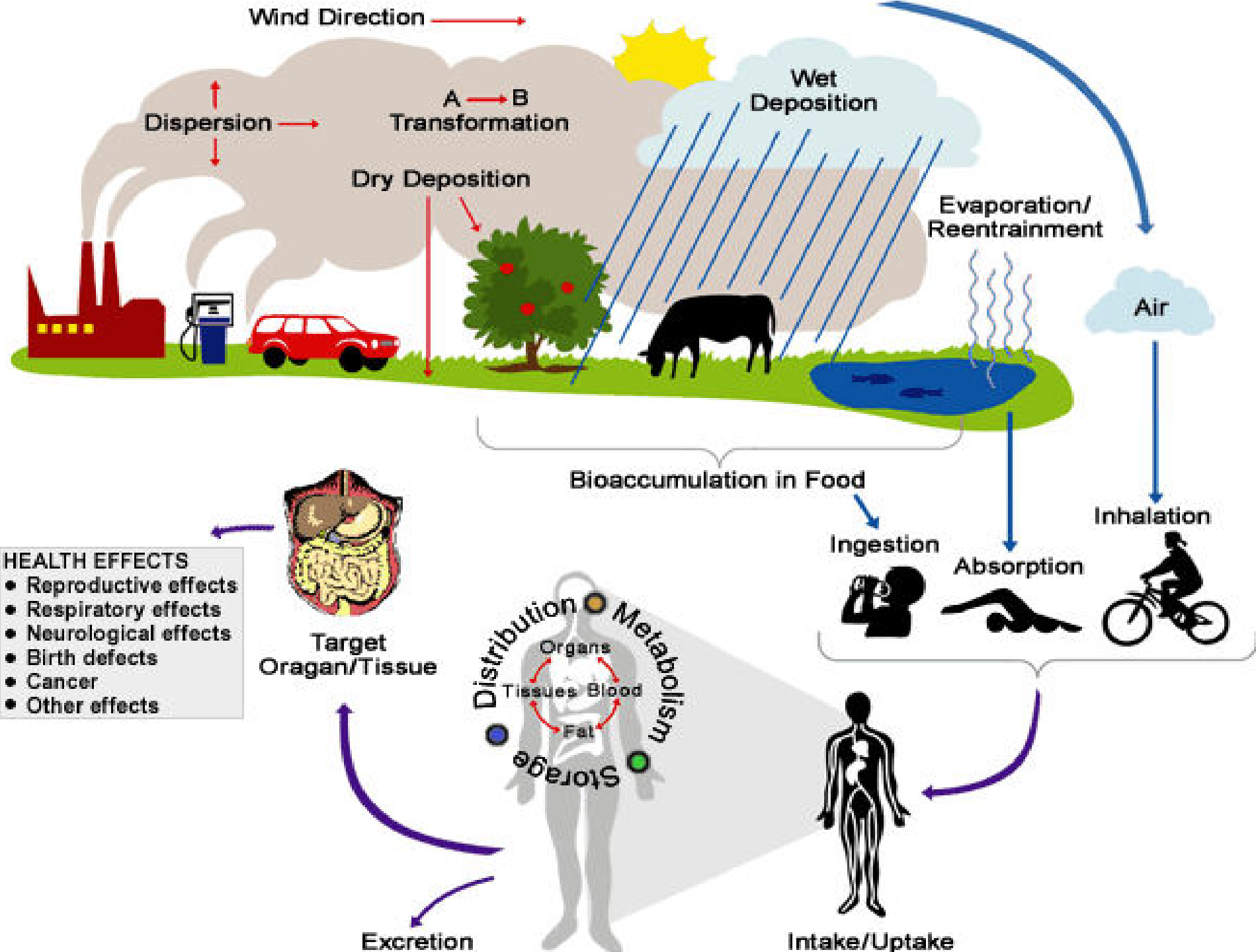
Kişi çevresi arasındaki etkileşimler sonucu

1. Kişi yaşamını, sağlığını etkileyen bir çok etkenlerin bulunduğu doğal ve sosyal çevrede sürdürür.
2. Çevresel etkenler hem yararlı hem zararlıdır
3. Çevresel etkenler kişiye değişik şekil ve yollarla ulaşır. Kişi bu etkenlerden doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenir.

Kişi çevresi arasındaki etkileşimler sonucu

4. Kişinin etkene maruz kalması sonucu ortaya çıkan durum kişinin bazı niteliklerine bağlıdır.
5. Kişisel niteliklerin durumu geçmişte ya da şu anda çevresiyle kişi arasında etkileşime bağlı olduğu gibi kişinin doğumsal nitelikleri ile ilgilidir.

4.Sosyo -Ekonomik faktörler

- **Yoksulluk:** insanların gıda, barınma, gibi temel fizyolojik gereksinimlerini karşılayamadıkları yada bunları karşılasalar bile gelir dağılımındaki dengesizlikler sonucu toplumsal standardın gerisinde kaldıkları bir yaşam biçimi

Sınırlar (2012-2016, TUIK)

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) **949,14 TL (1,386 TL)**
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı (**yoksulluk sınırı**) ise **3.091,65 TL (4,515 TL)**

ASGARI ÜCRET (2012-2016)

- 2012
Brüt 940,50
Net 739,79 TL
- 2016
Brüt 1.647
Net 1.300 TL

<http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/cgm.portal?page=asgari>

Yoksulluğun nedenleri

- Yüksek işsizlik oranı,
- Olumsuz fiziksel sağlık,
- Fiziksel sakatlık,
- Duygusal sorunlar,
- Yoğun tıbbi harcamalar,
- Alkolizm,
- Uyuşturucu bağımlılığı,
- Geniş aile,
- Otomasyon sebebiyle işten çıkarılma,
- İş yapabilme becerisinden yoksun olma,
- Düşük eğitim düzeyi ile,
- Kadının sorumlu olduğu ve küçük çocuklu aileler,
- Yaşam pahalılığındaki artışa karşı halkın gelirindeki durağanlık
- Irka ilişkin suç-suçluluk,
- Eski mahkum ya da akıl hastası olarak etiketlenmek,
- Boşanma, terk edilme veya eşin ölümü
- Kumar oynama,
- Seks suçları
- Suç kurbanı olma,
- Çalışmaya ilişkin olumsuz etik değerler
- İsteddiği koşullarda iş bulamama,
- Düşük ücretli iş,
- Zihinsel gerilik ve
- Yaş nedeniyle emekliliği belirtmektedirler

Yoksulluğun etkileri

- Yoksulluk tek başına bir risk durumu değil,
 - ailenin parçalanmasını,
 - ailenin koruyucu rolünü üstlenememesini,
 - fiziksel ve ruhsal sağlık sorunlarını,
 - eğitim sorunlarını,
 - potansiyel taciz durumlarına karşı çocukların korunamamasını,
 - riskli davranışların sergilendiği ortamlarda daha fazla bulunmayı beraberinde getiriyor.

Yoksulluk çatısı altında bir çocuğun gelişimini en derinden etkileyebilecek her türlü sorun bir arada bulunuyor.

Yoksulluğun sağlık üzerindeki olumsuz etkileri (DSÖ 1992)

- Anne sütü yokluğu,
- protein enerji eksikliği,
- su eksikliği,
- hijyen yetersizliğine bağlı sağlık sorunları,
- güvenli olmayan cinsel ilişki,
- aşırı alkol ve tütün tüketimi,
- yetersiz ve dengesiz beslenmeye bağlı şişmanlık ve yarattığı sorunlarla,
- kentsel ve ev içi kirliliğiyle oluşan sağlık sorunları

Ekonomik durum, sağlık hastalık arasındaki kısır döngü

İşsizlik

ILO 1982 tanımı:

İşsiz:

- 1.bir işte çalışmaması, çalışmak istemesi
- 2.belli bir sürede (4 hafta) aktif olarak iş araması
- 3.belli bir sürede çalışabilir olması

İşsiz tanımı

DİE göre: İşsiz:

- İstihdam edilmemiş (anket yapılan hafta) yani hiçbir işte bir saat bile ücret karşılığı çalışmamış kişilerden son 6 ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 15 gün içinde iş başı yapabilecek olan 12 yaş üstündeki kişiler

İşsizlik

- İşsizlik sadece işsiz kalanlara sorun değil...!
- Diğer çalışanlar da kitlesel işsizlikten, ekonomik bunalımdan etkilenmekte:
 - Daha kötü koşullarda
 - Daha düşük ücretle
 - Gelecek garantisi olmadan çalışmak zorunda bırakılıyor

İşsizliğin etkisi

- Gençler
 - Kadınlar
 - Yaşlılar
 - Göçmen işçiler
 - Eğitimsizler
- üzerinde daha etkili

İşsizlik için riskler

- Güncelliğini yitiren endüstrilerde çalışanlar işsiz kalabilir
- İşyeri faaliyet alanlarını azaltırsa işçi sayısını azaltır
- Ekonomik krizler
- Kalifiye olmayan işler
- Esnek çalışma
- Artık iyi eğitimliler de işsiz kalabilmekte
- Sağlık personelinin işsizliği!

İşsizliğin sonuçları

- İşsizlik fakirliğin en önemli nedeni
- İşsizlik ailede çocukları ciddi etkiler:
 - Çocukların eğitimlerine devam edememeleri
 - Çocuklarda davranış bozukluğu
 - Düşük doğum ağırlığı doğum
 - Bebek ölümü
 - Morbiditede artış
- Düşük gelir, çocuk ölümleri ve erişkin prematüre ölümlerden sorumlu:
- sağlıklı beslenme, sağlıklı ev, sanitasyon, ulaşım sorunları
- sağlık risklerine daha fazla maruziyet
- stres artışı
- daha fazla marjinalizasyon ve
- daha az sosyal destek

İşsizlik

- Motivasyon, başa çıkma stratejilerinde zorlanma
- Sosyal ilişkilerde azalma veya Sosyal izolasyon,damgalanma
- Sosyal sorunlar: şiddete yönelme, aile içi şiddet
- Özgüven ve öz saygıda zedelenme
- Sağlık açısından riskli davranışlara meyil veya artış
 - – Alkol, madde bağımlılığı
- Yetersiz beslenme
- Mental sağlık sorunları, intiharlar
- Erken ölümler

Kısırdöngü

- Kronik hastalıklarla
- işsizlik
- Yoksulluk
- Sosyoekonomik eşitsizlikler

Arasında kısır döngü vardır.

Çözüm?

- Yapılan çalışmalar göstermiştir ki;
- Kişi başına düşen gelirin artması ile mortalite hızı düşmektedir.
- Devletin sosyal harcamalara ayırdığı payın artışı ile çocuk ve bebek ölümleri azalmaktadır.

Sađlđın Korunması, Yükseltilmesi ve Sağlık Politikaları

SAĞLIK VE DAVRANIŞ

Yrd. Doç. Dr. Figen IŞık Esenay

Ankara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakóltesi
Hemşirelik Bölümü
Çocuk Sađlđđ ve Hastalıkları Hemşireliği